

экономикалық кеңестің 2015 жылғы 8 мамырдағы № 19 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы.

[5] Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 29.05.2014 № 68 шешімімен бекітілген сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдер глоссарийі. Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 30.08.2016 жылғы № 14 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдердің глоссарийі туралы" ұсынысымен бекітілген // ЕАЭО құқықтық порталы. URL: <http://www.eurasiancommission.org/kk/nae/news/Pages/08-07-2016.aspx> (жүгінген күні: 02.06.2017).

[6] Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2016 жылғы 30 тамыздағы № 14 ұсынымы. "Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде" бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру кезінде пайдаланылатын терминдердің глоссарийі туралы " / / ЕАЭО құқықтық порталы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01110560/scd_12052015_19_doc.docx 31082016 (жүгінген күні: 02.06.2017).

[7] Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асырудың желілік кестесі. Сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі жоспарға № 2 қосымша Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің 08.05.2015 № 19 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" шешімі. ЕАЭО құқықтық порталы.

[8] "Бірыңғай терезе" ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау / / "Бірыңғай интервал" ұлттық тетігінің эталондық моделін сипаттау туралы" Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңес шешімінің жобасына қосымша. Разд. II "анықтамалар". Б.27 / / ЕЭК жұмыс жобасы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01112586/clcd_29092015_124_doc.doc .

[9] Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 04.02.2015 № 4 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындау жөніндегі 2015 жылға арналған нақтыланған жоспар туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы.

[10] Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 11.07.2016 № 65 "сыртқы экономикалық қызметті реттеу жүйесінде "бірыңғай интервал" тетігін дамытудың негізгі бағыттарын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындау жөніндегі 2016 жылға арналған нақтыланған жоспар туралы" шешімі // ЕАЭО құқықтық порталы. URL: https://docs.eaeunion.org/docs/kk-kz/01123687/icd_06052019_doc.docx

ӘОК 656.2

Н. Ибрагимов, Ж. Жанбирова

Логистика және көлік академиясы, Алматы, Қазақстан

ӨНІРЛІК АСТЫҚ НАРЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЛОГИСТИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Андатпа. Еліміздің астық өнеркәсібінде тауар өндірушілер мен қайта өңдеу, сауда және өткізу ерекшеленетін ұйымдық-экономикалық қатынастардың жаңа жүйесі

құрылуға. Өнімді өндірушіден соңғы тұтынушыға жеткізу қызметі көп қырлы және көлемді.

Түйін сөздер: астық, өндіруші, тұтынушы, өнімді жеткізу, логистикалық қызмет, қажеттілік кәсіпорындары арасында өзінің мәні мен қызмет етуінің негізгі принциптері бойынша бұрынғы жүйеден.

Аннотация. В зерновой отрасли страны создается новая система организационно-экономических отношений между товаропроизводителями и перерабатывающими, торгово-сбытовыми предприятиями, которые отличаются от прежней системы своей сущностью и основными принципами функционирования. Услуга доставки продукции от производителя до конечного потребителя является многогранной и объемной.

Ключевые слова: зерно, производитель, потребитель, поставка продукции, логистические услуги, потребность.

Abstract. In the grain industry of the country, a new system of organizational and economic relations is being created between commodity producers and processing, trade and sales enterprises, which differ from the previous system in their essence and basic principles of functioning. The service of product delivery from the manufacturer to the end consumer is multifaceted and voluminous.

Keywords: grain, producer, consumer, product delivery, logistics services, need.

Кіріспе. Қазақстанның экономикасының нарықтық қайта құрылуы терең теориялық түсінуді және оларды практикалық шешудің жолдарын негіздеуді қажет ететін көптеген жаңа проблемаларды тудырады. Олардың бірі ауыл шаруашылығы өнімдерінің, атап айтқанда, астық шаруашылығы өнімдерінің тауар-ақша айналымы саласындағы тауар қозғалысының ағынын ұтымды ету проблемасы болып табылады [1,2].

Осыған байланысты айналыс саласының барабар нарықтық экономикасын қалыптастыру, материалдық және ақша ресурстары саласының қозғалысына қызмет көрсету - ақша уақыты ішінде басым болған ауыл шаруашылығы өнімдерін мемлекеттік жеткізу және сатып алу жүйелерін түбегейлі өзгертетін астық өнімдері астығының өңірлік нарықтарын қалыптастыру мәселелері ерекше маңызға ие болуда.

Зерттеу бөлімі. Елдің астық саласында тауар өндірушілер мен қайта өңдеуші, сауда-өткізу кәсіпорындары арасында ұйымдық-экономикалық қатынастардың жаңа жүйесі құрылуға, олар бұрынғы жүйеден өзінің мәнімен және жұмыс істеуінің негізгі принциптерімен ерекшеленеді. Өнімді өндірушіден соңғы тұтынушыға жеткізу қызметі көп қырлы және көлемді болып табылады. Қазіргі жағдайда оны көптеген мамандандырылған делдалдар жасайды, егер олар тікелей немесе жанама түрде өндірушіге тиесілі болса, логистикалық қызметтер маркетингтік терминімен біріктіріледі [3-5].

Алайда, логистикалық қызметтер қазірдің өзінде өндірілген тауарлармен жұмыс істейді, ал азық-түлік кешенінің өңдеу өнеркәсібі астық шаруашылығынан едәуір массасында тек шикізат алады. Сонымен қатар, "логистикалық қызметтер" термині, ең алдымен, астық өнімдері кешенін қарау кезінде ескермеуге болмайтын олардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды көрсетпей объектілердің жиынтығын білдіреді [6].

Астық кешенінде өз функциялары бойынша логистикалық қызметтер өндірістік инфрақұрылымға барынша жақын. Алайда, өндірістік инфрақұрылымға қарағанда, логистикалық қызметтерде тауарларды өндіру (шикізатты өңдеу) процесі сату және тұтыну үшін қолайлы деңгейге дейін жалғасуда. Өңірлік Астық өнімдері кешенінің, атап айтқанда Солтүстік Қазақстанның логистикалық қызметтерінде бұл процесс логистикалық қызметтердің өзара байланысты буындарында жүйелі түрде жүзеге асырылады.

Логистикалық қызметтердің негізгі функциясы-ауылшаруашылық өнімдерін өндіру процесін оны сатумен, сақтаумен және алғашқы өнеркәсіптік өңдеумен біріктіру.

Республика деңгейінде астық кешенін дайындау жүйесіне элеваторлар, астық қабылдау және құрама жем кәсіпорындары және т. б. кіруі мүмкін. Нәтижесінде нарықтық экономика жағдайларына қатысты логистикалық қызметтерді ұйымдастырудың бірқатар аспектілері әлі зерттеумен қамтылмаған, өнімді жылжытудың технологиялық тізбегіне қатысушылардың да, түпкілікті тұтынушылардың да - тақырыптың өзектілігін және оны таңдауды алдын-ала анықтаған белгілі бір аумақта тұратын халықтың жан-жақты мүдделерін ескере отырып, оларды дамытудың стратегиялық бағыттарын негіздеу қажет. осы диссертациялық зерттеу үшін, оның мақсаты мен міндеттері.

Мәселені зерттеу дәрежесі. Астық өндірісіндегі логистикалық қызметтерді ұйымдастырудың проблемалары мен дамуы Батыс экономистерінің еңбектерінде кеңінен көрсетілген: А. Смит, Д.Рикардо, Дж. Галорейт, Э. Долан, Д. Линдсей, А. Маршалл және т. б.

Алайда, экономикалық әдебиеттерде қамтылған логистикалық қызметтерді дамыту мәселелерінің алуан түрлілігімен, олардың жұмыс істеуі мен реттелуінің аймақтық және аймақаралық аспектілері, Солтүстік Қазақстан облыстарының ерекше ерекшеліктерін ескере отырып, тез өзгеретін экономикалық жағдай жағдайында жеткілікті түрде қаралмайды.

Логистиканың негізгі міндеті-бизнес ұйымдарының өзгеретін нарықтық жағдайға жоғары бейімделуіне қол жеткізу, нарықтағы өз үлесін арттыру және бәсекелестерден артықшылық алу. Логистиканың негізгі міндеттерінің бірі-өнімді жеткізудің жоғары сапасын қамтамасыз ететін материалдық және ақпараттық ағындарды реттеу мен бақылаудың интеграцияланған тиімді жүйесін құру.

Логистиканың негізгі тұжырымдамасы өнімді түпкілікті тұтынушыға жеткізу процесінде ұтымсыз шығындарды жою болып табылады. Мұндай қызметтердің сапасы тұтынушыларға жеткізілетін материалдық ресурстардың мөлшерімен ғана емес, сонымен қатар жабдықтау жүйесінің үнемділігімен, оның жоспарланған мерзімде және қажетті ассортиментте кәсіпорындардың материалдық ресурстарға деген қажеттіліктерін қанағаттандыру қабілетімен де бағалануы керек". Егер біз бұл принципті басқаша айтқанда білдірсек, онда біз логистиканың негізгі принципін аламыз: өнімді қажетті мөлшерде, қажетті уақытта, қажетті жерде, қажетті ассортиментте жеткізу.

Логистикалық қызметтер жүйесін оңтайландыру мәселесінің шешімін біз салааралық баланс арқылы экономикалық қатынастарды сапалы талдаудан көреміз. Экономиканың кеңестік кезеңінде, тек жоспарланған шаруашылықпен сипатталатын, бұл талдау экономиканың дамуына айтарлықтай әсер еткені сөзсіз. Бірақ бүгінгі күні бұл өте маңызды екенін ескермеуге болмайды.

Дамыған елдер экономикасының қазіргі заманғы дамуының негізгі үрдістері корпорациялану, өндірістің шоғырлануы, интернационалдандыру болып табылады [7].

Бұл ғылыми экономистер егжей-тегжейлі зерттеген объективті негізге ие. Логистика белгілі бір дәрежеде осы үрдістердің салдары болып табылады. Әр түрлі деңгейлерде логистикалық жүйелерді қалыптастыру материалдық ағындарға Логистикалық қызмет көрсетудің бір түрі болып табылады. Синергия әсерін алу арқылы логистика өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, материалдық ағынның бүкіл жолындағы шығындарды азайтуға, қажет болған жағдайда материалдық, қаржылық және ақпараттық ағындардың қозғалыс бағыттарын синхрондауға және өзгертуге, осылайша бүкіл экономикалық жүйенің басқарылуы мен тұрақтылығын арттыруға мүмкіндік береді. Логистикалық тәсілдің бүкіл процесін астық шаруашылығы мен оның Солтүстік Қазақстанның негізгі өндірушісі мысалында қарастыруға болады.

Төмендегі кестеде көбінесе өңірлер бөлінісінде дәнді дақылдар өндірісін қамтамасыз етудің логистикалық базасын айқындайтын астық шаруашылығын инфрақұрылымдық қамтамасыз ету көрсеткіштері келтірілген.

1 кесте - Астық шаруашылығын инфрақұрылымдық қамтамасыз ету көрсеткіштері

Аймақ	Мекемелер		МТС		Сақтау және тасымалдау базасы		ХПП, элеваторы		Көтерме нарық		Биржалар	
	бірлік	%	бірлік	%	бірлік	%	бірлік	%	бірлік	%	бірлік	%
Солтүстік	177	46,1	82	39,6	137	28,1	148	58,3	46	27,2	6	33,3
Орталық	35	9,1	3	1,4	3	0,6	19	7,5	17	10,1	2	11,1
Шығыс	40	10,4	10	4,8	38	7,8	8	3,1	14	8,3	3	16,7
Батыс	41	10,7	42	20,3	157	32,2	34	13,4	29	17,2	2	11,1
Оңтүстік	91	23,7	70	33,8	152	31,2	45	17,7	63	37,3	5	27,8
Қазақстан бойынша	384	100	207	100	487	100	254	100	169	100	18	100

Солтүстік Қазақстанның астық кешені. Солтүстік үш облыс департаменттерінің деректері бойынша, қазіргі уақытта 4,1 млн га көлемінде дәнді дақылдардың жалпы алаңы бар 293 ауыл шаруашылығы кәсіпорны сатылды және инвестор-фирмалардың басқаруына берілді, бұл өңірдегі барлық егістіктердің 36,6% - ын құрайды. Олардың астық экспортындағы үлес салмағы 50-55% - ға жетеді.

Көптеген астық компаниялары сондай-ақ астық қабылдау пункттерін (АҚК) және элеваторларды, диірмендерді және басқа да қайта өңдеу кәсіпорындарын сатып алып, ірі агроөнеркәсіптік компанияларға айналды.

Біздің ойымызша, меншіктің кез-келген түрінде ондаған жылдар бойы құрылған элеваторлардың қымбат негізгі қорлары елдің бүкіл азық-түлік жүйесінің мүдделері үшін ұтымды пайдаланылуы керек. Айырбастау операцияларын жүргізу, дәнді дақылдардың сорттық тұқымдарын дайындауға көмек көрсету сияқты дәстүрлі қызмет түрлерінен басқа, элеваторлар мен астық қабылдау кәсіпорындары оны өндірушілер үшін астықтың тауарлық партияларын қалыптастырып, олардың тапсырмасы бойынша нарықта коммерциялық мәмілелерді жүзеге асыруы, сондай-ақ кепіл операцияларымен айналысуы тиіс.

Қорытынды. Қазіргі жағдайда логистикалық қызметтер шаруашылық жүргізуші субъектілердің экономикалық қатынастарының тұтас, теңдестірілген жүйесін құрмайды. Астық өндірушілердің астық қабылдау және астық өңдеу кәсіпорындарымен қалыптасқан қарым-қатынасы ерекше өзектілікке ие.

ӘДЕБИЕТ

1. Иванов Д. Новые маршруты экспорта казахстанского зерна, Агроинформ.- 2008.- № 11. – 71с.
2. Хан Ю.А. Рынок зерна: проблемы развития и регулирования.-Астана: Целинный филиал. РКГП Казахский научно-исследовательский институт экономики и организации АПК, 2001.-384 с.
3. Зерновой рынок Казахстана: путь в пятерку ведущих мировых экспортеров. URL: <http://www.bnews.kz/>
4. Рыночная экономика. Теория рыночной экономики. Макроэкономика. Под ред.Смирнова А.Д. // М.: Соинтек. 1992. - 252с.

5. Слобожин Н.М. Об оптимизации дохода от работы в сложных условиях формирования рыночных отношений: вопросы теории и практики. // Иван.гос. ун-т. Иваново, 1992. - С. 38-42.

6. Эффективность стратегий логистического развития /Под.ред. М.Е.Залмановой. Саратов: Изд-во СГТУ, 1995.

7. Регионы Казахстана. – Астана: Агентство РК по статистике, 2011 – 25 с.

УДК 656

М.П. Корниенко, М.С. Изтелеуова

korniyenko.m@piftec.kz, maral362@mail.ru

Академии логистики и транспорта г. Алматы, Казахстан

АКТУАЛИЗАЦИЯ ВОПРОСОВ КОНТЕЙНЕРИЗАЦИИ

Андатпа. Мақала контейнерлік тасымалдау нарығын зерттеуге арналған. Жүкті сәтті аудару үшін жүк тиеу жұмыстарының қажетті режимдерін сақтау, жүк ұй-жайларында ұтымды орналастыру және тасымалдау кезінде жүктердің сапасын сақтау жағдайларын қалыптастыру арқылы оның сақталуын қамтамасыз ету қажет. Жүктерді тасымалдау технологиясы мен ұйымында тасымалдау процесін контейнерлеу негізгі бағыт болып саналады. Жүктерді контейнерлермен тасымалдау ұзақ уақыттан бері халықаралық, сондай-ақ ішкі көлік жүйелерінде сәтті қолданылып келеді. Жүктерді контейнерлік тасымалдау жүйесінің мәні жүкті бастапқы пункттен соңғы пунктке дейін бірыңғай жүк сыйымдылығындағы контейнерде тасымалдайтындығында болып отыр, ол тасымалдау пункттерінде көліктің бір түрінен екіншісіне беріледі. Логистикалық салада контейнерлерді қолданудың арқасында тасымалдаудың бұл түрі сөзсіз көшбасшылыққа ие болды. Контейнерлік тасымалдар тасымалдау процесін автоматтандыру, көлік шығыстарын азайту және ауыр физикалық еңбектен кету, жөнелтушіден жүк алушыға дейін жүктердің сақталуын арттыру есебінен тиімді болады.

Түйін сөздер. Көлік, өзектілік, тиімділік, ресурстарды тұтыну, келешекте.

Аннотация. Статья посвящена изучению рынка контейнерных перевозок. Для того, чтобы успешно перевести груз необходимо обеспечить ему сохранность, при помощи соблюдения необходимых режимов перегрузочных работ, рационального размещения в грузовых помещениях и формирования условий сохранения качества грузов при перевозке. В технологии и организации перевозки грузов главным направлением считается контейнеризация перевозочного процесса. Перевозки грузов контейнерами уже довольно давно успешно применяются на международных, а также на внутренних транспортных системах. Суть системы контейнерных перевозок грузов заключено в том, что груз перевозят с начального до конечного пункта в единой грузовой емкости контейнере, который в пунктах перевалки передается с одного вида транспорта на другой. В логистической отрасли благодаря применению контейнеров данный вид транспортировки, бесспорно, завоевал лидерство. Контейнерные перевозки становятся выгодными за счет автоматизации процесса перевозки, снижения транспортных расходов и ухода от тяжелого физического труда, повышения сохранности грузов от отправителя до грузополучателя.

Ключевые слова. Транспорт, актуальность, эффективность, ресурсозатратность, перспективы.

Abstract. The article is devoted to the study of the container transportation market. In order to successfully transfer the cargo, it is necessary to ensure its safety by observing the necessary modes of transshipment operations, rational placement in cargo spaces and the